

Danish University Colleges

Et community psykologisk perspektiv på ungdomsklubber

Knudsmark, Lena; Knudsen, Annette; Mørk, Brian

Publication date:
2022

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication](#)

Citation for pulished version (APA):
Knudsmark, L., Knudsen, A., & Mørk, B. (2022). Et community psykologisk perspektiv på ungdomsklubber . UC SYD.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Download policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Et community psykologisk perspektiv på ungdomsklubber

Lena Knudsmark, Lektor, Cand.pæd. i pædagogisk psykologi, lekn@ucsyd.dk

Annette Knudsen, Adjunkt, Master i uddannelse og læring, ankn@ucsyd.dk

Brian Mørk, Lektor, Cand.pæd. i pædagogisk sociologi, bmor@ucsyd.dk

Resume

Med udgangspunkt i et forskningsprojekt, undersøges hvilke community psykologiske kendetegn der kan identificeres i klubtilbud. I artiklen præsenteres en forståelse af community psykologi og en diskussion af hvilke potentialer der ligger i en community psykologisk tilgang. Artiklen retter sit fokus mod fire synsvinkler, der er centrale i community psykologi; social støtte, diskurs, ressourcer og subjektivitet. Gennem eksempler på pædagogiske interventioner, hentet fra interviews med klubpædagoger, belyses hvorledes social støtte, diskurs, ressourcer og subjektivitet får indflydelse på det pædagogiske arbejde i klubtilbud.

Abstract

Based on a research project, the article examines which community psychology characteristics can be identified in youth clubs. The article presents an understanding of community psychology and a discussion of the potentials of a community psychological approach. The article focuses on four perspectives central to community psychology: social support, discourse, resources and subjectivity. Using examples of pedagogical interventions, gathered from interviews with pedagogues working in youth clubs, the article illustrates how social support, discourse, resources and subjectivity influences the pedagogical work in youth clubs.

Keywords

Community psychology, youth clubs, pedagogues, youth

Nøgleord

Community psykologi, ungdomsklub, pædagoger, unge

Indledning

I Danmark har vi haft en lang tradition for, at unge går i ungdomsklub efter endt skoledag og tilbudene har betydning for unges trivsel og udvikling. Nu er ungdomsklubberne under forandring (EVA, 2017) og særlig har skolereformen med længere skoledage og fritidspædagogens indtog i folkeskolen haft betydning for denne forandring, hvilket har medført en aktuel debat om kvaliteten af ungdomsklubber (BUPL, 2017; Hagemann, 2017). Undersøgelser viser, at de unge vælger ungdomsklubben af tre hovedårsager – venner, aktiviteter og mulighed for at bestemme over sin egen tid (Eva, 2018). De unge orienterer sig bevidst imod disse fællesskaber (Bruselius-Jensen og Sørensen, 2017) og i forhold til de mulige fællesskaber unge kan deltage i, er pædagogen i høj grad repræsenteret i ungdomsklubber. Nærværende artikel bidrager til denne aktuelle debat ved at rette sig mod det problemfelt, som omhandler klubpædagogernes professionsidentitet (Ankerstjerne, 2010; Ringskou, Vengsgaard og Bach, 2020). En kortlægning og kritisk analyse af forskningsbaseret litteratur på feltet viser meget få bidrag af forskningsbaseret viden indenfor det fritidspædagogisk område, og særlig klubområdet er underrepræsenteret (Ringskou, og Graversen 2020; 2019). Det kan have betydning for udvikling af et styrket fagsprog på området og peger ind i *"en tilbagevendende diskussion, hvorvidt de pædagogiske professioner mangler deres eget fagsprog"* (Jacobsen og Komischke-Konnerup, 2019). Ligeledes har de senere års politiske-, økonomiske-, kompetenceudviklings- og forskningsmæssige prioriteringer haft betydning for fagligheden (Stæhr og Madsen, 2020), og forskning af Munskgaard, Schmidt og Skovgaard (2019) viser *"[...] at pædagogers opfattelse af egen professionsidentitet har betydning for deres professionelle praksis"* (2019, s. 69).

Vores ambition er således at anvende community psykologiske begreber til at beskrive det pædagogiske arbejde i ungdomsklubber for derigennem at bidrage til en fælles forståelse, og opmærksomhed på et fagsprog, idet vi antager, at det kan bidrage til klubpædagogernes professionsidentitet, synliggøre kvaliteten i det pædagogiske arbejde og derved at styrke en legitimering ungdomsklubbernes berettigelse. Artikel tager afsæt i et 2-årigt forskningsprojekt fra 2018-2020 omhandlende pædagogers arbejde med unge i ungdomsklubber. Vi tager som nævnt afsæt i et community psykologisk perspektiv og ser på pædagogernes arbejde med sociale fællesskaber og sociale interaktioner (Bennet et al., 1966, s. 7), hvilket er et perspektivskifte fra et individorienteret fokus til at forstå individet i en social sammenhæng (Sarason, 1974 s.155). Projektets forskningsspørgsmålsundersøger *hvordan klubpædagogers pædagogiske tilgang er i overensstemmelse med et community psykologisk perspektiv? Og hvilke potentialer der ligger i en community psykologisk tilgang?* Det pædagogiske arbejde i klubber, såvel som community psykologi, interesserer sig for og beskæftiger sig begge med individer i sociale fællesskaber. Community psykologiens relevans og betydning for det pædagogiske arbejde i klubber består i, at deres mål og faglige fokus er lig hinandens. Klubbernes formål er, i samarbejde med de unge, at skabe aktiviteter og samværsformer, der fremmer udvikling og selvstændighed samt evne til at indgå i et forpligtende fællesskab. Da en række community psykologiske principper er i tråd med klubbernes formålsbestemmelse, stiller community psykologien et begrebsapparat til rådighed, hvorved vi får mulighed for at sætte ord på det pædagogiske arbejde. Det skal nævnes, at de community psykologiske begreber, ikke er nogle pædagogerne selv anvender, når de taler om deres praksis, men er nogle vi vælger, når vi skal beskrive den tilgang eller det perspektiv, der træder frem i pædagogernes udsagn om deres arbejde og interventioner. Fælles begreber og faglig fokus kan gennem italesættelse, skabe indsigt og viden på både institutionsniveau og politisk niveau.

Community Psykologi

Community psykologi opstod på grundlag af en kritik af den mere personorienterede psykologi og er i sin oprindelige form en interventionsmetode, hvor fokus er rettet mod de ressourcer et fællesskab indeholder og som kan støttes og udnyttes i behandlingen eller forebyggelse af pædagogiske problemstillinger (Orford 2008; Berliner 2010, 2014; Berliner og Refby 2004; Berliner og Soberón 2011). I lighed med socialpsykologien ses individet og miljøet i et samspil, som gensidigt påvirker hinanden og interagerer (Lewin 1939). Communitypsykologien søger at finde ud af, hvilke mulige betingelser for livskvalitet, der findes i lokalsamfund og konstellationer af fællesskaber som fx artiklens målgruppe, unges fritidsliv i ungdomsklubber. Communitypsykologien undersøger helheden ved at tage afsæt i et økologisk perspektiv (Bronfenbrenner, 1979), der lægger vægt på transaktionen i forhold til individet og de sociale og materielle omgivelser (Berliner, mfl., 2005). Vi anvender i vores undersøgelse fire centrale synsvinkler i community psykologi; *social støtte*, *diskurs*, *ressourcer* og *subjektivitet*, som også danner grundlag for vores indsamling af empiri og efterfølgende analyse. Social støtte dækker over de interaktioner, der opstår mellem mennesker, som deler samme husstand, skole, boligområde, arbejdsplads, organisation eller andre konstellationer af fællesskaber (Barrera, 2000) og beskæftiger sig med "*person - in - context*". Her lægges vægten ikke på det enkelte individ men på helheden mellem personen og miljøet (Berliner 2005). Udover at beskæftige sig med "*person - in - context*", har Berliner (2014) også fokus på, at individet skal få en oplevelse af "*sense of belonging*". I forhold til diskurs er vi særligt inspireret af Berliner, m.fl. (2005) og Berliner og Refby (2004) tilgang til diskurs som sprogligt, socialt og materielt kontekstuelle, og som analyseres som de måder vi forsøger at ordne vores verden og skabe mening, samt at få øje på hvilke positioneringer der er mulige. Berliner og Refby (2004) er inspireret af Berger & Luckmann konstruktivistiske tilgang til, hvorledes viden og virkelighed etableres socialt. Et centralt element i diskursbegrebet er kravet om *genkendelse* "*for at man kan accepteres kulturelt som subjekt, må man genkendes af de(n) aktuelle omgivelse(r)*" (Berliner m.fl., 2005). I forhold til ressourcer beskriver Berliner (2004), hvordan et centralt aspekt i community psykologi er at gøre allerede eksisterende ressourcer i lokalsamfundet tilgængelig for fælles at skabe forandring. Subjektivitet i en community psykologisk tilgang arbejder for at gøre individet deltagende i egne forandringsprocesser (Heimann og Berliner, 2001). Der lægges vægt på deltagelse og muligheden for at være med til at forme eget liv, og derved opnå livssammenhæng (Orford 1999; Berliner, 2010). At indgå aktivt i ændringen af konkrete livssammenhængen, er det community psykologien kalder "*self - agency*". Self - agency kræver, at subjektet anses og anerkendes som et værdifuldt menneske, der har lige så meget ret og mulighed, for at ændre i det givne fællesskab (Berliner, mfl., 2005). Udgangspunktet er således en subjekt-teori fremfor en personorienteret teori (Heimann og Berliner, 2001; Berliner, 2005).

Metode

Forskningsprojektets empiri består af 7 kvalitative semistrukturerede interviews af pædagoger med minimum 3 års erfaring på området i tre udvalgte kommuner, samt 3 fokusgruppeinterview fordelt på tre ungdomsklubber i de samme kommuner, med deltagelse af de samme informanter fra de individuelle interviews.

Undersøgelsesdesignet¹ er struktureret ud fra en deduktiv tilgang, her er community psykologi anvendt som det teoretiske begrebsapparat til at undersøge om de teoretiske begreber kan bruges til sætte ord på pædagogernes arbejde i ungdomsklubber. Den deduktive tilgang er valgt, idet vores forskningsspørgsmål undersøger de centrale synsvinkler fra community psykologi *social støtte, diskurs, ressourcer og subjektivitet*, hvilke indgik som tematikker i interviewguiden (Brinkmann og Tanggaard, 2010; Kvale og Brinkmann, 2009), samt i opbygningen af fokusgruppeinterviewet med inspiration fra Puchta & Potter (2004) og Halkier, (2014; 2010).

Den deduktive tilgangs fordele og ulemper i vores forskningsprojekt bliver, at vi undersøger ud fra en antagelse om at den community psykologiske tilgang er tilstedeværende i det pædagogiske arbejde, og derved forsøger at få bekræftet denne antagelse. Vi har derved ikke undersøgt om en community psykologisk tilgang er fraværende, men udelukkende om den er tilstedeværende, hvilket i sig selv kan være med til at reproducere vores antagelse. En ulempe ved den deduktive metode er, at man kan manipulere svarene frem, så de passer til teorien. Til dette kritiske forhold har vores biasforebyggende strategier været at både interviewguide og opbygningen af fokusgruppeinterview er udarbejdet uden direkte at anvende de community psykologiske begreber, men med en åbning for at informanterne kunne komme frem med deres forståelse af de sociale fænomener ud fra egne perspektiver, opfattelse og oplevelser. I den sammenhæng blev fokusgruppeinterview derfor inddraget med udgangspunkt i dets evne til at producere koncentrerede data om et bestemt fænomen eller emne i form af en social gruppes fortolkninger og erfaringer. Dermed kunne vi

¹ Forskningsetisk har vi fulgt The Danish Code of Conduct for Research Integrity (Ministry of Higher Education and Science, 2014) og Brinckmann og Tanggaard (2010) tommelfingerregler for etik i kvalitativ forskning, herunder informeret samtykke og fortrolighed.

undersøge, om hvorvidt der var fælles begreber og hvordan disse begreber italesættes, således fik vi en indsigt i, om der er viden på institutionsniveau samtidig med, at der skabes en fælles forståelse blandt informanterne. Afsættet herfor var med udgangspunkt i en hermeneutisk tilgang, hvor fælles forståelse ifølge Gadamer (2004) kan forstås som at se den andens horisont; *“Horisonten er (...) noget, som vi vandrer ind i og som vandrer med os”* (Gadamer 2004 s. 290). Det enkelte individs historie stammer fra den fælles historie og dermed kan der i et fokusgruppeinterview sættes ord herpå. Der sker med Gadamers ord en sammensmeltning af horisonter, men *“Det er væsentligt at understrege at det ikke nødvendigvis indebærer enighed eller konsensus i betydningen meningsoverensstemmelse, men blot man er i stand til at begribe og forstå det, den anden kommunikerer om* (Gadamer 1989 s. 303).

Empiriindsamlingen i den første ungdomsklub fungerede som en pilotundersøgelse og gav mulighed for mindre tilpasninger i undersøgelsesdesignet. Det samlede skriftlige materiale blev behandlet og analyseret med udgangspunkt i en begrebsdrevet kodning (Brinkmann og Tanggaard, 2010).

Et eksempel på den begrebsdrevne kodning.

1. Vi kategoriserede interviewudtalelserne ud fra de fire synsvinkler.
2. Vi diskuterede de fremkomne tematikker og forholdt disse til eksisterende teorier, herunder Robert Putnams begreber om 'Bonding and bridging' (Claridge, 2018); 'Sense og belonging' (Strayhorn, 2018); Goffman, 1997 og Bronfenbrenner (1979) frem mod analysen.

Fokus i denne undersøgelse er rettet mod pædagogerne, og da den indsamlede empiri er set fra pædagogernes perspektiv, bidrager artiklen dermed ikke med viden om de unges oplevelser. Det er derfor uvist, om der er kongruens mellem de unges perspektiver og pædagogernes perspektiver.

Ressourcer

I et community psykologisk perspektiv er det interessant, hvorvidt ungdomsklubber inddrager de allerede eksisterende ressourcer i lokalsamfundet. Vi har spurgt ind til om pædagogerne har blik for de potentialer, der eventuelt kan ligge i at samarbejde med andre sociale organiseringer med henblik på at styrke det sociale og pædagogiske arbejde. Igennem vores forskningsprojekt erfarede vi, at klubberne ser sig selv som ressource i samfundet. Klubberne orienterer sig i forhold til andre ressourcer i samfundet fx foreningslivet, skolen, Politi, ungdomsskolen, kulturinstitutioner, SSP (skole, sociale myndigheder og politi) mm. Pædagogerne betragter klubben og de øvrige sociale organiseringer, som et netværk for de unge. Hele netværket danner et sikkerhedsnet og der, hvor der er risiko for at unge ville falde igennem og har brug for støtte, udspiller klubben sin rolle som ressource. De forskellige klubber, hvor pædagogerne er blevet interviewet, er placeret i forskellige lokale samfund. Vores analyse viser, at klubberne orienterer sig i forhold til hvad samfundet ellers tilbyder, og derudfra forsøger de at udfylde den rolle, som det øvrige samfund ikke tilbyder. Klubben fungerer ligeledes, som en ressource, i de unges miljø, når andre ressourcer i de unges miljø ikke slår til. Et eksempel på hvordan det bliver tydeligt, at klubberne spiller en væsentlig rolle i lokalsamfundet, bliver beskrevet således:

“Hvis der ikke var en ungdomsklub, hvor de unge kan mødes, så skulle de nok finde ud af at mødes, og hænge ud i områder, hvor det kunne være forbudt. Fx har vi et sted i byen, hvor der har været rigtig meget hærværk. De problemer vi har i byen, sker som regel i sommerferien, hvor vi ikke har åben i ungdomsklubben. De hænger ud nede i en park, hvor der måske så bliver drukket og smidt

flasker. Det sker der ikke når vi har åben i ungdomsklubben, fordi det er et sted, hvor de kan komme. Jeg synes faktisk, at det, at man giver dem et sted, det fungerer rigtig godt.”

En anden tematik som træder frem er, at der er samarbejdes med dem, som klubben er organiseret med. Hvis klubbens medarbejdere hører til under samme organisation som skolen, så samarbejder de og kommunikerer om de unge. Og ligeledes hvis klubbens medarbejdere hører til samme organisation som SSP og ungdomsskolen, så samarbejder de med SSP og ungdomsskolen. Uanset hvilke samarbejdspartnere, de er organiseret med, så omtaler pædagogerne samarbejdet som positivt. På tværs af kommuner ses en tendens til at samarbejde med dem, som man organisatorisk er forbundet med, fx hvis man har den samme overordnede leder. Samarbejde med de øvrige ressourcer i lokalsamfundet sker ud fra en række pædagogiske overvejelser og har, ifølge pædagogerne, værdi for de unge: *“En gang imellem har vi også politiet, der kommer forbi og hilser på, når de er i området. De kommer lige forbi og siger hej. Det er ikke noget med, at de unge bliver nervøse. Det gør at de føler sig lidt mere trygge ... ellers er det bare autoriteter, men de (politiet) er også mennesker og dem kan man faktisk også henvende sig til uden, at man får en bøde eller kommer i fængsel eller hvad de nu tænker. Det tænker jeg ikke de tænker, men altså autoriteter kan godt være lidt skræmmende, så det der med at man får set mennesket.”*

Denne måde at arbejde på kan relateres til det Berliner (2004) beskriver som et centralt aspekt i communitypsykologien, det at gøre allerede eksisterende ressourcer i lokalsamfundet tilgængelig, for fælles at skabe forandring. En måde at arbejde med tilgængeliggørelse af ressourcer, er at bygge broer mellem individer, grupper og sociale organiseringer i lokalsamfundet. Berliner og Christensen (2013) beskriver brobygning som de bånd, der kan knyttes mellem grupper, der ellers ikke tidligere har hørt sammen (Berliner og Christensen 2013). Pædagogens arbejde med at bygge broer til forskellige ressourcer, kan relateres til Putnams bonding og bridging teori (Claridge, T. 2018). I eksemplet ovenfor er politiet den ressource, som gøres tilgængelig og pædagogens oplevelse er, at det vil blive nemmere at tage kontakt til politiet, hvis det engang skulle blive nødvendigt. Ungdomsklubben stilladserer en bro mellem de unge og politiet og på den måde skaber ungdomsklubben svage sociale bånd mellem de unge og politiet. Begrebet svage sociale bånd, skal ikke forstås som værende en svaghed, men i stedet som styrke. Styrken i svage sociale bånd ligger ifølge Granovetter (1973) i, at svage bånd fungerer som informationsbroer, hvor man kan få ny viden, nye kontakter med personer, nye forståelser og indsigter. Det er således i de svage bånd, hvor potentialet for forandring ligger. De stærke bånd repræsenterer en type relation, som ifølge Magis (2010) er præget af nærhed, lig den relation man finder mellem pædagogen og de unge i klubben. Desto flere både stærke og svage bånd de unge har, desto bedre er de stillet.

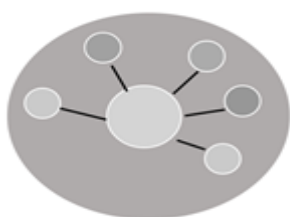

Fig 1: Tilgængelige ressourcer gennem stærke bånd

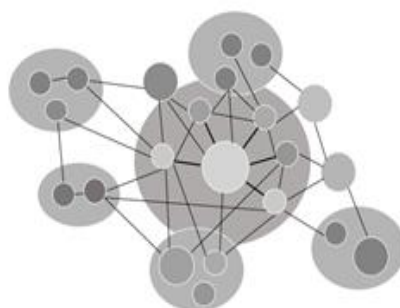

Fig. 2: Tilgængelige ressourcer gennem svage bånd.

Diskurs

I et community psykologisk perspektiv handler diskurs om at se på de sociale netværk og samtidig se på de sproglige, sociale og materielle forhold, som de sociale netværk er en del af. Vi tager udgangspunkt i ungdomsklubben som det sociale netværk, og har i vores undersøgelse spurgt ind til hvordan de unge italesættes i klubben, i lokalsamfundet, af politikere, af medier, af forældre, i skolen etc., samt hvilke positioneringer den sproglige diskurs skaber af muligheder for den enkelte unge. Berliner m.fl. (2005) siger omkring diskursforståelsen, at det er vigtigt, at det enkelte subjekt genkendes af de aktuelle omgivelser for at kunne blive accepteret. Undersøgelsen peger på, at de unge accepteres af omgivelserne og diskursen omkring dem ikke er negativ, hvilket følgende udsagn fra undersøgelsen viser. Her har vi spurgt ind til, hvordan pædagogerne oplever de unge, italesættes og hertil svarer en af informanterne " (...) *Jeg synes man møder de unge mennesker der hvor de er, så vidt muligt. Og man har ikke urealistiske forventninger til dem, hverken for høje forventninger, altså sådan at: 'nu må de også lige tage sig sammen' eller, det synes jeg faktisk ikke. Og hos forældrene synes jeg også, at der er en generel forståelse af hinandens unge, og der er plads til forskelligheder (...).* En informant udtaler følgende "*Medierne synes jeg er meget farvet. Jeg synes, at det er meget skævt. Jeg synes, at det er en skævvredet måde de taler om de unge mennesker på. Jeg synes man er meget snæver, man taler meget om unge der laver ballade. Og det er det der fylder og det gør mig faktisk lidt ked af det, fordi jeg tænker, at folk der ikke arbejder med unge mennesker, de ville få et skævt billede af hvordan ungdommen er, fordi de kun ser en brøkdelen af de mennesker, som vi arbejder med*". Berliner og Refby (2004) beskriver en diskurs, som noget der ikke er forhåndsbestemt og ikke med faste positioner, men der er plads til at finde sig selv i disse positioner. Vores analyse peger på, at pædagogerne er optaget af at skabe et rum for de unge uden faste positioner, hvor deres rolle ikke er forhåndsbestemt, hvilket fremgår i dette citat " (...) *jeg synes, klubber er et af de steder, hvor man får lov til at komme som ung selvom (...) man måske ikke er den, der har det flotteste tøj eller man er lidt 'nørd'*". Ifølge Goffman (1997) vil vi som individ, altid søge al den information vi kan finde, om den sociale situation vi befinder os i, og information om de andre individer i konteksten. Goffman peger på, at det er svært at opnå fuld information og dermed kommer individet til at have fokus på sin selvfremstilling (Goffman 1997). Dette gælder såvel pædagoger som de unge. Med Goffmans teatermetafor (Goffman 2002), hvor livet er en scene, og vores identiteter er til forhandling gennem de roller vi hver især spiller, bliver ungdomsklubben den scene, pædagoger og de unge mødes på. Ungdomsklubben, og andre arenaer i de unges hverdagsliv, kan således også ses som et forhandlingsrum, hvor man afprøver og forhandler forskellige roller. Pædagogernes selvfremstilling bliver den velvillige og imødekommende voksne, som er åben for hvilken som helst forhandling af den rolle og selvfremstilling den unge kommer med, hvilket kommer til udtryk i følgende udsagn fra en af pædagogerne "*Jo jo og nogle af dem kommer måske ind med en kasket eller hættetrøje på og sætter sig for dem selv, hvis man lige går hen, og på den måde kommer i kontakt med dem, så åbner de jo op, og så får man ligesom skabt en kontakt med dem (...)*". Det bliver fremlagt, at i ungdomsklubben går det ikke ud på at imponere nogen, og der bliver lagt op til at den unge kan forhandle, selvfremstille, eksperimentere og lege med din rolle. Scenen i ungdomsklubben bliver dermed et rollespil, uden forudbestemte roller. Diskursen omkring de unge er, at de unge ses som unge mennesker med de udfordringer, der er i at være ung; "*Der bliver lidt talt, som om at de er unge, og man ved godt lidt, hvad de skal igennem, og man ved godt, hvad det er der fylder for dem*". Udtalelsen er repræsentativ for de løse krav i rolleforhandlingen, som de unge møder i ungdomsklubben og udtalelser som denne, danner byggestenen for den diskurs, de unge mødes med og indlejres i uden faste positioner.

Subjektivitet

I forskningsprojektet har vi undersøgt hvorledes pædagoger forholder sig til subjektivitet i ungdoms-klubber, men det skal tydeliggøres, at vi ikke har undersøgt, hvordan den enkelte unge opfatter sig selv som en aktiv del af sin egen livssituation. Vi forsøger således at udpege hvordan pædagogen forholder sig til subjektivitet i det pædagogiske arbejde, uden at vi kan sige noget om subjektets måde at forholde sig til omverden. Vi har spurgt pædagogerne om hvilke muligheder og begrænsninger de unge har i klubben, for på den måde at få viden om hvordan pædagogerne arbejder for at gøre individet deltagende i egne forandringsprocesser. Betydningen af de unges deltagelse og mulighed for at være med til at forme eget liv ses flere steder i interviewmaterialet. En pædagog beskriver hvordan de på netværksmøder med tværprofessionelle samarbejdspartnere arbejder, således de unge får indflydelse på og er med til at påvirke de beslutninger, der har betydning for ungeområdet: *"Vi er repræsenteret på SSP netværksmøder, altså vi har SSP møder i vores område. Og der er politi til stede, SSP er til stede, klublederne er til stede, skolerne er til stede og AKT medarbejderne på skolerne er til stede på de her møder, ungdomsskolen er også repræsenteret. Og der har vi mulighed for at drøfte de ting, der fylder for de unge mennesker i vores område."*

Berliner m.fl. (2005) peger netop på at self – agency forudsætter, at subjektet anses og anerkendes som et værdifuldt menneske. I dette eksempel kommer det til udtryk hvordan de unge får ret og mulighed, for at ændre i det givne fællesskab, ikke blot ved at være dagsordenen for netværksmøder, men ved at være med til at sætte dagsordenen. På møderne drøftes de ting der fylder for de unge mennesker. Anerkendelse af subjektet, som forudsætning for self - agency, udfolder sig ved at give de unge mulighed for at sætte dagsordenen for hvad der skal ske i mødet mellem de unge og pædagogerne. Dette forhold adresserer pædagogen ligeledes i følgende udtalelse: *"Man plejer at sige, at man skal møde børn i børnehøjde, men her er det altså ungehøjde. At møde dem om de ting, de nu står med. Det er vigtigt at møde dem der, hvor de er, og så tage dem alvorlig, for de ting de kommer med, og tage det seriøst, det at de kommer med det. Det tror jeg er vigtigt. Og det er igen det med at føle, at man faktisk bliver hørt og set - det er vigtigt. Vi har jo mulighed for at vi kan lave forskellige aktiviteter, så de er meget med til at bestemme hvad de synes kunne være sjovt. Vi arrangerer ad hoc hvad der giver mening i forhold til de unge vi har med at gøre."* Pædagogen fremhæver, hvordan aktiviteter er tilrettelagt ad hoc, ud fra hvad de unge finder relevant og meningsfyldt. Aktiviteterne i ungdomsklubberne er forskellige fra sted til sted og fra år til år. Om end aktiviteterne er vildmarksture eller at bygge et musikrum, indikerer pædagogernes udtalelser i interviewene at disse aktiviteter foregår med udgangspunkt i en tilgang, der handler om at de unge får mulighed for deltagelse og indflydelse. En pædagog peger i interviewene på, hvordan han sprogligt i konkrete situationer skaber mulighed for at de unge kan få indflydelse ved at indbyde til deltagelse. Dette kommer bl.a. til udtryk i følgende citat: *"Jeg prøver tit, hvis der er noget jeg skal have lavet at spille lidt dum og høre om nogen har nogle gode råd til, hvordan vi kan lave ting fx rent håndværksmæssigt. Da vi skulle have en standup scene sagde jeg: jeg ved ikke rigtig, hvordan jeg får dette her skruet sammen. Det vidste de godt, så fandt de en boremaskine og skruemaskine frem og så fik de styr på det og fik en sodavand for det. Skal vi have flyttet nogle møbler, så siger jeg I er sgu stærkere end jeg er, kan I ikke lige hjælpe, så der er mange måder er komme i kontakt med dem på og snakke med dem"*. Sprogligt agerer pædagogen ud fra overvejelser om hvordan de unge positioneres og får indvirkning i forhold til deres omgivelserne. Med pædagogens eksempler får vi indblik i situationer fra hverdagslivet i ungdomsklubben, hvor pædagogen forsøger at fremme aktiv

deltagelse. I det daglige møde med unge bliver tilgangen til subjektivitet synlig i de sproglige handlinger, men der er ligeledes pædagogiske interventioner, som strækker sig udover hverdagens interaktioner, hvor subjektets self - agency bliver genkendeligt. En pædagog beskriver hvordan ungdomsklubben arbejder med dusørjob, hvor ordningen har givet unge det afgørende skridt ind i et fremtidigt job: *"Dusørjob er, hvor de unge kan komme i dusørjob og få symbolsk beløb i timen. Jeg har lige haft en ung mand dernede i klubben, som har arbejdet der og han vil gerne videre, så nu er han kommet i den SFO, hvor jeg også arbejder og fortsætter sit dusørjob der. Og nu har jeg lige sagt ja til at få en anden ung mand ned i ungdomsklubben. På den måde hjælper vi også med social udvikling"*. Gennem dusørjobbet får den unge mulighed for at indgå aktivt i ændringen af konkrete livssammenhænge. De unge får mulighed for selv at få indflydelse på sin egen livssituation og gennem dusørjobbet bliver de unge deltagende i egne forandringsprocesser.

Opsummerende bekræfter interviewene med pædagogerne, at arbejdet med subjektivitet og self - agency tillægges værdi og har betydning i pædagogernes arbejde. Med interviewene får vi indblik i pædagogernes tilgang til de unge, hvor subjektiviteten forstås som den individuelle måde, hvorpå den unge forstår sig selv og afspejler sig selv i sin egen livssituation. Analysen peger på, at pædagogernes arbejde med at give de unge mulighed for at ændre i det givne fællesskab udfolder sig gennem interventioner, sproglige handlinger og indflydelse på den overordnede dagsorden.

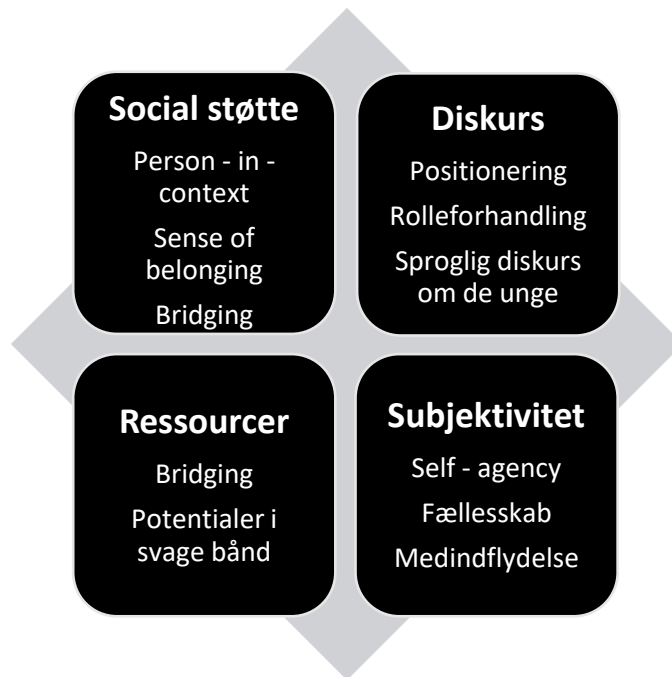
Social støtte

Social støtte er et centralt begreb i communitypsykologien og dækker over de interaktioner, der opstår mellem mennesker, som deler samme husstand, skole, boligområde, arbejdsplads, organisation eller andre konstellationer af fællesskaber (Barrera, 2000). I vores forskningsprojekt har vi bedt pædagogerne om at give eksempler på situationer, hvor de har ydet støtte til en unge. En af pædagogerne fortæller i interviewet: *"Vi ser jo mange forskellige unge mennesker oppe ved os, men vi ser især de der unge mennesker, som ikke har så meget netværk, som kommer i ungdomsklubben, fordi det er der de bliver set, og fordi det er der, de kan mødes med de andre, og føler at det, at man er en del af det sociale fællesskab"*. Den sociale støtte bliver i interviewene særligt italesat som tæt forbundet med støtte til at være en del af fællesskabet. Berliner beskæftiger sig med *"person - in - context"*. Her lægges vægten ikke på det enkelte individ men på helheden mellem personen og miljøet (Berliner 2005), samt at de unge får følelsen af *"sense of belonging"*, der i community psykologi ses som *"graden af gensidig tillid og samhørighed"* (Berliner, 2014). En pædagog udtrykker et forbehold til, hvordan man arbejder for at etablere fællesskaber i ungdomsklubben: *"Jeg tænker, at vi går ind og kigger på den enkelte og prøver at arbejde med at skabe et netværk for individet, fordi jeg tror ikke på, at det nytter noget at sige nu er vi alle sammen i fællesskab, fordi man kan ikke med alle sammen."* Ifølge Heimann og Berliner (2001) er community eller fællesskab en oplevelse af at høre sammen. Oplevelsen bliver det centrale i, om noget kan defineres som et fællesskab, hvilket betyder at et lokalmiljø ikke i sig selv nødvendigvis er et fællesskab. Et fællesskab opstår kun, hvis der er en individuel eller fælles oplevelse af, at der er et fællesskab. Vores undersøgelse på tværs af de tre kommuner viser, at pædagogerne siger deres vigtigste opgave er at skabe tryghed *"Jeg tænker det er meget vigtigt, fordi hvis man gerne vil have at de unge mennesker skal åbne op, og søge os voksne for den sags skyld, i de sammenhænge, hvor de har det svært, så er det vigtigt, de føler sig trygge. Tryghed!"* Vi kan med Berliners teori tolke, at de unge både får en oplevelse af at være *"person - in - context"* samt en oplevelse af *"sense of belonging"*. Når vi efterfølgende spørger ind til *"Hvordan påvirker det de unge at de bliver mødt sådan?"*, svarer en af pædagogerne *"Jeg tror de tager det som en selvfølge, faktisk tror jeg ikke de tænker over det, men jeg tror det er med til at*

gøre, at de kommer sådan et sted, for hvis det var at de blev mødt med mistillid eller mistro eller "ej nu kommer de også her igen" så tror jeg ikke man har lyst til at komme her på samme måde (...). Når vi spørger indtil hvordan de ser på social støtte, viser det sig at pædagogerne på tværs af de tre kommuner også ser det som deres opgave at danne bro til andre foranstaltninger, som kan støtte de unge " (...) det tænker jeg helt sikkert der er. Jeg har et rigtig godt samarbejde med, vi har jo vores SSP-konsulent ude i vores område (...) eller vi har en kvindelig betjent (...), som bare er så god til de unge mennesker og får det hele ned på jorden og snakker med dem, det fungerer bare". I forhold til at pædagogerne danner bro til f.eks. SSP, kan vi trække tråde til afsnittet omkring ressourcer, her blev det beskrevet hvordan pædagogerne stilladserer en bro mellem politi og SSP ved at pædagogerne hjælper de unge til at danne svage bånd til f.eks. politiet. Pædagogerne giver udtryk for, at de arbejder på denne måde fordi "At det handler om at vi skal skabe et netværk, hele vejen rundt om de unge, så vi kan gribe dem inden de falder igennem. En ting er at vi er der for dem, men vi prøver også at danne et sikkerhedsnet under dem, ved at arbejde med samarbejdspartnere".

Potentialer i en community psykologisk tilgang

Forskningsprojektet har undersøgt hvordan pædagogernes tilgang til de unge er i overensstemmelse med et community psykologisk perspektiv, samt hvilke potentialer der ligger i et sådant perspektiv. I følgende vil vi se på potentialerne. Projektets resultater peger på at pædagogerne i ungdomsklubberne forstår de unges udvikling som tæt knyttet til samspillet med andre mennesker og miljøer. Både det helt nære miljø, herunder venskaber, forældre, skole og fritidsaktiviteter, samt det mere perifere i lokalmiljøet påvirker dets udvikling og trivsel. I vores analyser får vi øje på de fire synsvinkler hver for sig i form af forskellige handlinger, men de opstår også sammenfiltret i interventioner, hvor synsvinklerne i samhandling opleves som en kvalificering af det pædagogiske arbejde. Vores fund viser eksempler på, hvordan pædagoger har interveneret, når unge har befundet i særlige vanskeligheder fx misbrug, mobning, kriminalitet etc. og fælles for de vellykkede interventioner, er at de har involveret aspekter af samtlige fire synsvinkler. Der er således også et udviklingsperspektiv i at arbejde med en community psykologisk tilgang. Diskurs, subjektivitet, social støtte og tilgængeliggørelse af ressourcer udgør rammen for ungdomsklubberne, der som samhandlinger komplementerer hinanden, som et flettet sikkerhedsnet under de unge i ungdomsklubben.

I modellen ses at de fire synsvinkler rækker ind i hinanden og rækken af disse samhandlinger medvirker til at tegne konturen omkring pædagogens arbejde, der fungerer som kittet mellem den unge og det omkringliggende "samfund". Desuden kan vi se, at pædagogerne med udgangspunkt i de fire synsvinkler kan påvirke, støtte og stilladserer de unge i det at være ung og det pædagogiske arbejde i ungdomsklubber bygger på, at forstå de unge som personer i en kontekst. Indledningsvis skriver vi at ungdomsklubberne er presset bl.a. på grund af skolereformen med længere skoledage og klubpædagogens øgede involvering i skoledagen har flyttet fokus fra klubpædagogikken. I et fritidsudspil fra 2017 skriver BUPL, at *"Støttende relationer (pædagog-ung) kan være med til at løfte fritidstilbud fra at være blot et opholdssted til i stedet at være et udviklende sted, der kan fremme og støtte prosociale normer og udviklingspotentiale hos unge mennesker."* (BUPL, 2017). Vi ser derfor et potentiale i at arbejde med en communitypsykologisk tilgang, som taler sig ind i ovenstående. Vores empiri viser, at pædagogerne ser de unge som selvstændige individer med plads til at være den de er, samtidig med pædagogerne støtter op omkring det, der kan være svært ved at være ung i en social sammenhæng og hvordan de kan agere og udvikle sig i tråd med det samfund de lever i. Vi mener at forskningsprojektet kan bidrage til at sætte ord på det særlige klubpædagogerne kan, styrke et fagsprog og en professionsidentitet, og dermed styrke et fokus på klubberne, ikke som et opholdssted, men et sted, der kan fremme og støtte de unges udviklingspotentiale.

Referencer

- Ankerstjerne, T. (2010). *SFO-og fritidspædagogik:-før, nu og i fremtiden*. Dafolo.
- Arenas, J. (2005). Community psykologi–social ansvarlighed og forandring. *Psyke & Logos*, 26(2), 12-12.
- Bennett, C. C. (1966). *Community psychology: A report of the Boston Conference on the Education of Psychologists for Community Mental Health*.
- Barrera M. (2000). Social Support Research in Community Psychology. I: Rappaport J., Seidman E. (eds) *Handbook of Community Psychology*. Springer, Boston, MA
- Berliner, P. (2010). Samhørighed og livsudfoldelse - et community psykologisk perspektiv på Intervention. I: O. L. Kirsten Bro, *Psykologiske perspektiver på intervention - I pædagogiske kontekster* (s. 247 - 278). Frederiksberg: Dansk psykologisk forlag.
- Berliner, P. (2014). Tidlig indsats og social resiliens i et community psykologisk perspektiv. *Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift*, 48. Årgang, 03, 2011.
- Berliner, P., & Christensen, J. H. (2013). Fredsopbygning som social og materiel læring. *Psyke & Logos*, 34(1), 19.
- Berliner, P. & Refby, M.H. (2004). Community psykologi – en introduktion. I: Berliner, P. (red) *Fællesskaber – en antologi om community psykologi*. Frydenlund.
- Berliner, P., Refby, M.H. & Hakesberg, S. (2005). *At fare vild sammen – introduktion til community psykologi*. Forfatterne og Frydenlund grafik. 1. udgave 1. oplag, 2005
- Berliner, P. & Soberón, E.C. (2011). Inklusion i foranderlige fællesskaber – et community psykologisk perspektiv. *Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift*, 51. Årgang, 0, 2014.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. Harvard University Press.
- Brinkmann, S. og Tanggaard, L. (2010). *Kvalitative Metoder: en grundbog*. Hans Reitzels Forlag
- Bruselius-Jensen, M. og Sørensen, N.U. (2017). *Unge fællesskaber*. Aalborg Universitet. Hentet d.22.6.2021 fra: [http://vbn.aau.dk/files/257823936/Unge f llesskaber Online version.pdf](http://vbn.aau.dk/files/257823936/Unge_f_llesskaber_Online_version.pdf)
- BUPL (2017). *Styrk børn og unge – skab bedre fritidsinstitutioner – BUPL's fritidsudspil 2017*. Hentet d. 22.6.2021 fra: [https://bupl.dk/wp-content/uploads/2017/12/bupl-mener-styrk boern og unge fritidsudspil-952.pdf](https://bupl.dk/wp-content/uploads/2017/12/bupl-mener-styrk_boern_og_unge_fritidsudspil-952.pdf)
- Claridge, T. (2018). Functions of social capital–bonding, bridging, linking. *Social Capital Research*, 20, 1-7.
- Cornett, J., Høffding Refby, M., Weber Ulfeldt, B., & Berliner, P. (2002). Communityudvikling og rehabilitering CUR-Metoden i psykotraumatologisk intervention. *Psyke & Logos*, 23(1), 20. Hentet d.22.6.2021 fra: <https://tidsskrift.dk/psyke/article/view/8577>
- EVA (2017). *Børns og unges brug af fritids- og klubtilbud. Kendetegn ved kvalitet i tilbuddene – en vidensopsamling*. Danmarks Evalueringsinstitut. Hentet d. 22.6.2021 fra: https://www.eva.dk/sites/eva/files/2017-09/Notat_kendetegn_ved_kvalitet_endelig.pdf
- EVA (2018). *Børns og unges brug af fritids- og klubtilbud*. Danmarks Evalueringsinstitut. Hentet d. 22.6.2021 fra: <https://www.eva.dk/sites/eva/files/2018-01/Rapport%20B%C3%B8rns%20og%20unges%20brug%20af%20fritids-%20og%20klubtilbud.pdf>
- Fuglsang, L., Olsen, P. B., & Rasborg, K. (2004). Videnskabsteori I samfundsvidenskaberne. *På tværs af fagkulturer og paradigmer*, 2.
- Gadamer, Hans-Georg (2004). *Sandhed og metode, Grundtræk af en filosofisk hermeneutik*. Viborg: Systime Academic
- Gadamer, Hans-Georg (1989 (1960)). *Truth and Method*. London Sheed & Ward
- Goffman, E. (1997). "Self-Presentation", I: Lemert, C. & A. Branaman, (1997) "The Goffman Reader". Blackwell Publishers, Massachusetts

- Goffman, E. (2002). *The presentation of self in everyday life*. 1959. Garden City, NY, 259.
- Granovetter, M. S. (1973). The strength of weak ties. *American journal of sociology*, 78(6), 1360-1380.
- Hagemann, S. (2017). *Hvorfor lancerer BUPL et fritidsudspil*. BUPL. Hentet 22.6.2021 fra: <https://bupl.dk/artikel/bupls-bud-politikerne-saadan-kan-styrke-fritidsomraadet/>
- Halkier, B. (2010). Fokusgrupper: Den fokuserede socialitet. I *Kvalitative metoder: En grundbog* (pp. 121-135). Hans Reitzels Forlag.
- Halkier, B. (2014). *Fokusgrupper*. Samfundslitteratur.
- Jacobsen, G. H., & Komischke-Konnerup, L. (2019). Pædagogisk professionsprog. *Tidsskrift for professionsstudier*, 15(28), 46-58.
- Heimann, J., & Berliner, P. (2001). » Fællesskabs-psykologi «. *Psykolog Nyt*, 12, 8-13.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Interview – Introduktion til et håndværk*, Hans Reitzels Forlag 2. udg.
- Lewin, K. (1939). Field theory and experiment in social psychology: Concepts and methods. *American journal of sociology*, 44(6), 868-896.
- Magis, K. (2010). Community resilience: An indicator of social sustainability. *Society and Natural Resources*, 23(5), 401-416.
- Ministry of Higher Education and Science (2014): *Danish Code of Conduct for Research Integrity*. Publikation (ufm.dk)
- Munksgaard, K. F., Schmidt, C. H., & Skovgaard, T. (2019). Professionsidentitet i bevægelse. *Forskning i pædagogers profession og uddannelse*, 3(1), 23-23.
- Orford, J. (1999). *Community Psychology. Theory and Practice*. Chichester: John Wiley & Sons.Ltd. P. 1-135
- Orford, J. (2008). *Community psychology: Challenges, controversies and emerging consensus*. John Wiley & Sons.
- Puchta, C., & Potter, J. (2004). *Focus group practice*. Sage.
- Brunnberg, E. (2011). Focus groups with creative elements, pi-interviews.
- Ringskou, L., Vengsgaard C., og Bach, C., (2020) Klubpædagogen mellem demokrati, frihed og markedsgørelse? I: *Forskning i pædagogernes profession og uddannelse*, Årgang 4 nr. 2.
- Ringskou, L. og Graversen, T.D (2020). Med viden skal skole- og fritidspædagogik bygges I: *Forskning i pædagogernes profession og uddannelse*, Årgang 4 nr. 1.
- Sarason, S. B. (1974). *The psychological sense of community: Prospects for a community psychology*. Jossey-Bass.
- Stæhr, H.M. og Madsen, L (2020). Pædagogisk ekspertise og kvalitet i fritidsinstitutionerne. I: *Forskning i pædagogernes profession og uddannelse*, Årgang 4 nr. 2.